

Need nukrameelsed hauakaevajad

Suure impeeriumi ajal lähetati noori kõrbesse, et nad kaevaksid valmis olematu jõe. Jõge ei tekkinud, jäi vaid tühi ja mõttetu süvend.

Postimehe tigidad noored kriitikud Esta Tatrik ja Andrus Laansalu on enast ise lähetanud eesti tantsuajaloole hauda kaevama. Armutult on püütud hauaveerele nihutada Vanemuise tantsulegendi Ülo Vilimaad, nüüd siis ka Estonia tantsuklassikat – Mai Murdmaa üht paremat lühiballetti "Daphnis ja Chloé" ("Tantsu tardvormid", Esta Tatrik, 22.11.96). Lõppude lõpuks on jõudnud järg ka minuni, kes ma küll olen kogu elu tegelnud avangardtantsuga ja olen olnud riigiteatrite jaoks lindpüü, aga minu patt seisneb selles, et ma olen julgenud Ülo Vilimaad ja Mai Murdmaad kaitsta.

Miks ma seda teen?

Teades ometi, et nii suunan kogu rünnaku endale, sest ei Esta Tatrikut ega Andrus Laansalu ei näi huvitavat kui-givõrd meie tantsuteatri ajalugu ega tänane päev, vaid "õiglus". "Õiglus" on aga Esta Tatrikul sama selge nagu bolševikust tõeotsijal, kes teadis, et kui tema ei suuda ühest kunstilaadist vaimustuda, siis kuulugu see mahakandmisele. Niisuguseid hävitamislaineid on XX sajandil olnud mitmeid, selles pole midagi uut nagu ka mitte inimlikus piiratuses, mis kuulub "õiguse" käik.

Loomulikult mitte Mai Murdmaa "Võlumandariini", kus tantsib hiilgavalt Kaie Kõrb ja mis on juba äraproovitud eesti tantsuvaramu. Andrus Laansalu ja Estra Tatrik võiksid anda panuse eesti tantsuajalukku, kui nad hakkaksid tantsumänedžerideks nagu näiteks Priit Raud, kes on juba mitu aastat juhitud TIKE-t. Aga on võimatu panna teatripublikut vägisi jumaldama balletilavastusi! Mare Tommingas kuulub teatavasti nende koreograafide hulka, kes on kurtnud, et publik ei mõistvat balletti ja ei tulevat sellepärast teatrisse.

Miks mõistis ülikoolilinn ja kogu Eesti balletikunsti siis, kui alustas Ülo Vilimaa? Saalid olid puupüsti täis ja teatrisse tulid ka need, kes olid tantsuteatrit alati millekski ülearuseks pidanud. Meie koreograafidest klassikutel võib praeguses keerulises ajas olla mõõnaperioode, ma ei eita seda. Aga see ei õigusta teotamist, sest niisugust üleolevat ja jäägitut eitust on raske nimetata teatrikriitikaks.

Kes on kultuuripettur?

Samavõrd halastamatu nagu Esta Tatrik oli Ülo Vilimaa "Prügikastilapsi" ja Mai Murdmaa "Daphnist ja Chloé'd" arvustades, samavõrd lapselik on ta oma teatriüüdis Dmitri Hartšenko "Konservist", kus ta tsiteerib muinasjuturaamatut "Alice Imedemaal".

Lapselik julmus on paarisrakend, mida on edukalt oma huvides ära kasuta-

See
üle
jan
Ees
ole
ärip
kos
si r
des
rad
või
kuj
val
likk
ja k
A
pea
pre
nak
am
ber
nas
mel
kas
ja n
mur
pi.
öel
tuti
P
kes
lasi
les
rist
tokl
ena
salu
jus.

aga nina paat...
julgenud Ülo Vilimaa ja Mai Murd-
maa kaitssta.

Miks ma seda teen?

Teades ometi, et nii suunan kogu rünnaku endale, sest ei Esta Tatrikut ega Andrus Laansalu ei näi huvitavat kui-givõrd meie tantsuteatri ajalugu ega tä-nane päev, vaid "õiglus". "Õiglus" on aga Esta Tatrikul sama selge nagu bol-ševikust tõetsijal, kes teadis, et kui te-ma ei suuda ühest kunstilaadist vaimus-tuda, siis kuulugu see mahakandmise-le. Niisuguseid hävitamislaineid on XX sajandil olnud mitmeid, selles pole mi-dagi uut nagu ka mitte inimlikus piira-tuses, mis kuulutab "valeks" kõik oma isiklikku arengutasandit ületava.

Eesti novaatorlik ja vene balletist eri-nev tantsuteater on olemas tänu Ida Ur-belile, Mai Murdmaale ja Ülo Vilimaa-le. Kui oleks lõpuks jõutud ainult "Lui-kede järve" pideva taaslavastamiseni, nagu igatsevad Tallinna Balletikooli ideoloogilised juhid, siis oleks eesti tant-suteater hävitatud samal kombel, nagu tatarlased viidi välja Krimmist. Lihtsalt enam ei ole ja kõik.

Murdmaa ja Vilimaa on aga eesti tantsuteatri klassikud samavõrd, nagu Tammsaare ja Tuglas on seda kirjandu-ses. "Daphnis ja Chloé" on meie tant-suajaloos võrdväärne mõne Tuglase suurepärase novelliga. On hämmastav, et kui pidevalt lavastatakse uuesti vene klassikat, siis ei tekita see kelleski pro- testi, aga meie oma eesti tantsuklassika taastamine, pealegi suurepärasef tase-mel, tekitab tagedat viha nii "Luikede järve" ihalejates kui ka noortes "uusbol-ševistlikes" hauakaevajates.

Ilkumine kriitika asemel

Esta Tatrik ei kirjuta Mai Murdmaa "Daphnis ja Chloé" kohta õigupoolest arvustust, ta lihtsalt ilgub ja mõnitab, sest tal on olnud igav ja ta polevat suut-nud vaimustada. Paljud ei suuda vai-mustuda ka Tammsaarest ega Dosto-jevskist, kuid selles pole paraku süüdi suured klassikud. Andrus Laansalu ja

Aivar Kallaste Kratina – Tubina–Vilimaa lavastuses kohtub Eesti tantsulugu tänapäevaga.

REIN URBEL

Esta Tatrik ei loobu siiski tantsuteat- ris igavlemisest, sest nende "õiglus" nõuab, et ülistataks näiteks Mare Tom-mingalt või Dmitri Hartšenkot. Ja ain-ult! Õigupoolest on mul kahju ka noortest koreograafidest, kes on krii- tikute käes muutunud justkui haamriks, millega lajatakse muudkui balleti-

klassikutele pähe. Kasu pole sellest ei noortel ega vanadel ja kõige vähem tu- lu tõuseb sellest eesti tantsukunstile ter- vikuna.

Sügisel Vanemuise teatrikülasta- jate konverentsil püüdis Andrus Laan- salu meeleheitlikult selgitada, et nii "Prügikastilapsed" kui ka "Pagari-

proua" kuuluvad Vanemuise viletsama- te lavastuste hulka, sest need on lavas- tanud Ülo Vilimaa (see ei lugevat mi- dagi, et "Pagariproua" külastatavus on üks teatri suuremaid). Ja kõik parimad olevat Mare Tommingalt, nii et näiteks "Volumandariini" peaks kohe välismaa- le toimetama.

võib praeguses keerulises ajas olla mõ- naperioode, ma ei eita seda. Aga see ei õigusta teotamist, sest niisugust üleole- vat ja jäägitut eitust on raske nimetata teatrikriitikaks.

Kes on kultuuripettur?

Samavõrd halastamatu nagu Esta Tatrik oli Ülo Vilimaa "Prügikastilap- si" ja Mai Murdmaa "Daphnis ja Ch- loé'd" arvustades, samavõrd lapselik on ta oma teatrietüüdis Dmitri Hartšenko "Konservist", kus ta tsiteerib muinas- juturaamatut "Alice Imedemaal".

Lapselik julmus on paarisrakend, mi- da on edukalt oma huvides ära kasuta- nud nii bolševikud kui ka hitlerlased. Dmitri Hartšenkol on sellest aga sama vähe tulu nagu kogu eesti tantsukun- stilgi. Dmitri Hartšenko hindab ise oma tugevaid ja nõrku külgi väga täpselt. Kohtumisel Vanemuise kohvikus teat- rihuvilistega ütles koreograaf, et lavas- tuse esimene variant tundub talle kaks aastat hiljem igavana. Muide, vähe sel- lest, et Esta Tatrik ei viitsi õigupoolest vaadata etendust, mida ta peab saatuse tahtel arvustama, ta ei viitsi ka lugeda artiklit, mida ta tsiteerib. Minu artiklis oli juttu just nimelt Dmitri Hartšenko enda vastustest teatrihuviliste küsimus- tele.

Esta Tatrik seda ei märganud, nagu ta pole huvitunud ka sellest, et eurütmia tegelik looja oli Marie Steiner, Rudolf Steineri abjakaasa. Kuigi Tatrik seejuu- res ei häbene ka eurütmiiale lõplikust ja mõnitavast hauakaevamisest, nimeta- des sakslaste etendust kultuuripetturite omaks. Kes on aga rohkem kultuuripet- tur?

Kas teatrikriitik, kes piirdub vaid oma teatrimeeleolude kirjeldamisega ja ajab segi isegi teatriajaloo üldtuntud faktid?! Või meie tantsuajaloo loonud koreog- raafid Ülo Vilimaa ja Mai Murdmaa, li- saks eurütmiatutvustajad, keda harima- tu kriitik üleolevalt põlastab?

REET KUDU